

Evropský romantismus

- 1. polovina 19. století
- staví se proti klasicismu
- cit, svoboda, bizarnost, důraz na jedince, inspirace gotikou
- společensko-historické pozadí
 - snaha o sjednocení národů a jejich sebeuvědomování, hledání identity – nacionalismus, svoboda
 - vlna revolucí v Evropě s cílem prosadit občanská a národní práva
 - rozvoj podnikání – vzrůst životní úrovně
 - kapitalismus – peněžní vztahy, odcizení
- biedermeier – umírněnější směr romantismu v zemích pod vládou Habsburků (rodina, pohoda, klid)
- romantismus – umění i život
 - potřeba úniku ze společnosti – časový (do minulosti) či místní (např. do přírody)
 - touha po nekonečnu – tajemství života a jeho smyslu
 - touha po ideálním společenském řádu
 - bezcílná touha – marnost bytí, prázdnota, nespokojenost, světobol, splín, chandra, melancholie, nuda
 - osobitost – romantický hrdina splývá s autorem (autobiografické rysy), vyhraněný individualista, revoltuje (titanismus), výjimečné poslání, nepochopen, osamělý, miluje nešťastně, výjimeční hrdinové (stojí na okraji společnosti)
 - důraz na zvláštnosti
 - rozpory – realita × sen, srdce × svět, ošklivost × krása (romantikové vidí krásu v ošklivosti)
 - revoluční povaha romantismu – konflikt se světem, revolta, protispolečenské gesto, tragický konec
 - svoboda tvorby – volný verš, lidová mluva, archaismy × klasicismus
 - žánry romantismu
 - poezie – poema (byronská povídka), epos, dramatická báseň
 - próza – historická povídka, román, novela

Anglie

- 1. generace básníků
 - Jezerní básníci – Lake District
 - Lyrické balady
 - William Wordsworth
 - předmluva – manifest romantismu
 - soulad a semknutí s přírodou
 - Samuel Taylor Coleridge
 - Píseň o starém námořníkovi
 - Robert Southey

- 2. generace básníků
 - revoluční
 - lord George Gordon Byron
 - bohémský život
 - Childe Haroldova pouť
 - byronská povídka – veršovaná lyricko-epická skladba, 4 části, lyrické pasáže, filozofické otázky
 - Manfréd
 - Percy Bysshe Shelley
 - manifest ateismu
 - Královna Mab
 - Mary Shelley → gotický román Frankenstein, její nevlastní sestra → Byron
 - Odpoutaný Prométheus
 - titanismus – boj proti bohům
 - Walter Scott
 - historický román
 - Waverley
 - Ivanhoe

Německo

- 1. generace básníků
 - Novalis
 - Hymny noci – mnoho kontrastů
 - Heinrich Heine
 - Kniha písní
 - Lorelei – lyricko-epická báseň (lyrický subjekt)
- Jacob a Wilhelm Grimmové
 - Sněhurka, Červená karkulka, Šípková Růženka, Jeníček a Mařenka, Popelka
 - folkloristika

Francie

- Victor Hugo
 - komplikované rodinné zázemí
 - po nástupu Napoleona III. uprchl do exilu, kde napsal svá vrcholná díla
 - Legenda věků – sbírka popisující historii lidstva od antiky (optimistická)
 - Chrám Matky Boží v Paříži
 - historický román, odehrává se v 15. století
 - popis struktury středověké společnosti
 - Dvůr divů
 - Esmeralda – sirotek, vychovávána cikány, tanečnice, koza Džali
 - Quasimodo – zvoník
 - Klaudius Frollo

- Bídníci
 - rozsáhlé dílo, přes 1 200 stran
 - popis společnosti, událostí
 - Jean Valjan – vězeň (galejník), odsouzen za krádež chleba (trest prodloužen na 19 let)
 - biskup Myriel – ujme se Valjana, změní jeho chování
 - policista Javert – nahání Valjana
 - vdova Fantina – Valjan se jí snaží pomoci, dcera Cosetta
- Alfred de Musset
 - Zpověď dítěte svého věku
 - vlastní nešťastný vztah s George Sandovou
 - Octavius a Brigita
- Alexander Dumas
 - dobrodružné a historické romány – čtivé
 - Tři mušketýři
 - ve službách krále
 - snaží se přijít na intriky
 - každý mušketýr má svou vlastnost
 - Hrabě Monte Christo
 - má si vzít svou milou, ale kvůli intrikám je odsouzen k 14 letům vězení
 - ve vězení ho vyučuje spoluvězeň “profesor” – umírá
 - hrabě se zašije do rubáše mrtvého spoluvězně – dostane se z vězení, odhaluje intriky

Rusko

- Alexandr Sergejevič Puškin
 - pozdější díla se řadí i k realismu
 - politická situace
 - samoděržaví, nevolníci = mužíci
 - vláda Alexandra I.
 - doba napoleonských válek
 - vláda Mikuláš I. – konzervativní, 3 hodnoty (samoděržaví, pravoslaví, ruský nacionalismus a izolace)
 - tajná policie
 - omezený přístup ke vzdělání
 - zaostalost venkova a zemědělské výroby
 - nadřazenost feudálů
 - úplatnost úřednictva
 - aristokrat – studium na lyceu (důkladné literární vzdělání), povznesl spisovnou ruštinu a literaturu, započal éru romantismu a realismu
 - politicky aktivní – ministerstvo zahraniční
 - tendenční poezie – vlastenectví, útok proti systému (srovnání se západem), mluvčí ruského lidu

- 1820 vyhnán z Petrohradu → Oděsa (rodinný statek v Michaljevském)
- 1826 návrat do Petrohradu
- 30. léta – zlatý věk literatury
- sňatek s Natalíi Gončarovou, zemřel v souboji s jejím milencem
- období tvorby
 - do roku 1820 – tendenční poezie, milostná poezie, pohádkový epos Ruslan a Ludmila
 - 1820–1824 – příklon k romantismu, cikáni
 - od roku 1824 – realistické prvky, Kapitánská dcerka, Piková dáma, Evžen Oněgin
- Evžen Oněgin
 - Táťána, Olga, Lenskij (zabit v souboji s Oněginem)
 - zbytečný člověk
 - oněginská strofa – 14 veršů (obměna sonetu)
- Kapitánská dcerka – historická novela, Pugačovo povstání, mnoho idealizovaných prvků
- Piková dáma – fantazie
- Michail Jurjevič Lermontov
 - vyhnán na Kavkaz
 - Hrdina naší doby
 - první ruský filozofický román
 - Pečorin

Spojené státy americké

- 1620 – Otcové poutníci (Pilgrim Fathers)
 - loď Mayflower
 - nesouhlas s anglik. a kat. církví, touha po návratu ke kořenům křesťanství
 - první texty – o cestě, popisy přírody, život domorodců, vlastní život (tvrdé podmínky)
- James Fenimore Cooper
 - Poslední Mohykán – o indiánech
- Washington Irving
 - Rip Van Winkle – pohádkový příběh
 - Ospalá díra (Sleepy Hollow) – Bezhlavý jezdec
- Herman Melville
 - Bílá velryba (Moby Dick) – pomsta je zbytečná
- Nathaniel Hawthorne
 - Šarlatové písmeno (The Scarlet Letter)
 - odehrává se v době Otců poutníků
 - Hester Prynne
 - žije v puritánské osadě
 - manžel Roger se ztratí na moři, otěhotní s knězem Arturem
 - dcera Perla
 - musí nosit na živůtku vyšívané písmeno A (adulteress – cizoložnice)